

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1993-1994 (*)

20 JANVIER 1994

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code de la nationalité
belge en vue de décourager la
pratique des mariages
de complaisance**

**(Déposée par Mme Stengers et
MM. Gol et Duquesne)**

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les mariages de complaisance appelés également mariages fictifs ou mariages blancs sont loin d'être un phénomène marginal.

La législation actuelle est impuissante devant la multiplication des tractations commerciales visant à l'obtention, via le mariage, de la nationalité belge.

En effet, un étranger en situation de séjour irrégulière peut se marier dès lors qu'il réunit les conditions requises (différence des sexes, nubilité, capacité de contracter) et la seule pièce dont la production est requise est son acte de naissance. Après trois années de résidence en Belgique, ce clandestin obtiendra la nationalité belge. Il sera difficile au juge, dans l'écrasante majorité des cas de prouver qu'il n'y a pas eu vie commune du couple.

(*) Troisième session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1993-1994 (*)

20 JANUARI 1994

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Wetboek van de
Belgische nationaliteit teneinde
de schijnhuwelijken tegen
te gaan**

**(Ingediend door Mevr. Stengers en
de heren Gol en Duquesne)**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Schijnhuwelijken, ook wel fictieve of nephuwelijken genoemd, kunnen zeker niet als een randverschijnsel in onze samenleving worden afgedaan.

De huidige wetgeving staat machteloos tegenover de toenemende commerciële kuiperijen die de verwerving van de Belgische nationaliteit door huwelijk tot doel hebben.

Een vreemdeling die op onrechtmatige wijze in België verblijft, kan immers in het huwelijk treden als hij aan de gestelde voorwaarden voldoet (niet van hetzelfde geslacht als zijn partner zijn, de huwbare leeftijd hebben bereikt en bekwaam zijn om contracten aan te gaan). Het enige document dat hij moet kunnen overleggen is zijn akte van geboorte. Nadat de illegale vreemdeling drie jaar in België heeft verbleven, verkrijgt hij dan de Belgische nationaliteit. In de overgrote meerderheid van de gevallen zal de rechter zeer moeilijk kunnen bewijzen dat het echtpaar niet daadwerkelijk samen heeft geleefd.

(*) Derde zitting van de 48e zittingsperiode.

D'autre part, seuls six mois de résidence commune seront exigés de l'étranger qui, avant sa déclaration d'option a, depuis au moins trois ans été autorisé à séjourner en Belgique.

C'est dire que l'étranger qui sait devoir quitter le territoire à l'expiration d'un contrat de travail ou à la fin de ses études pourra s'engager dans les liens d'un mariage dans le but exclusif d'acquérir rapidement la nationalité belge.

Dans le cadre des nombreuses mesures proposées en matière d'immigration par MM. Gol, De Decker, Pivin et Duquesne (Doc. n° 379/1-S.E. 91/92) il a été prévu de subordonner le mariage à la production d'une pièce justifiant de la régularité du séjour dans le Royaume.

Cette condition supplémentaire pour la conclusion d'un mariage ne peut être jugée comme contraire à la convention européenne des droits de l'homme : son article 12 peut être interprété comme ne conférant pas au mariage le caractère d'un droit absolu puisqu'il précise que ce droit s'exerce selon les lois nationales qui le régissent. Néanmoins, sur la base de longs débats qui ont eu lieu à l'Assemblée nationale française lors de la discussion du projet de loi dit « Pasqua » sur la maîtrise de l'immigration et, afin d'éviter toute contestation, il a paru opportun aux auteurs de la présente proposition de suggérer une formule alternative permettant d'atteindre l'objectif recherché en échappant à toute polémique; cette formule est la subordination de l'acquisition de la nationalité belge à la production par le conjoint étranger de documents établissant qu'il a été autorisé ou admis à séjourner plus de trois mois ou à s'établir dans le Royaume.

Cette formule qui fut également discutée en France a rencontré l'adhésion de la majorité actuelle et du groupe socialiste à l'Assemblée nationale (Projet de loi relatif à la maîtrise de l'immigration et aux conditions d'entrée, d'accueil et de séjour des étrangers en France, *J.O* du 18 juin 1993, p. 1828).

La présente proposition prévoit donc deux conditions cumulatives pour qu'un étranger puisse, par mariage, acquérir la nationalité belge.

D'une part, le séjour licite de l'étranger en Belgique, au jour de la célébration du mariage et, d'autre part, l'écoulement de trois années de vie commune. Le respect de cette condition sera assurée par la possibilité pour le juge de faire vérifier par enquête de police la réalité de la vie commune et de surseoir à statuer en cas de doute quant à la volonté d'intégration de l'étranger pendant un délai de deux ans au maximum.

Voor de vreemdeling die vóór zijn keuzeverklaring al gedurende ten minste drie jaar tot verblijf in België gemachtigd was, bedraagt het vereiste samenwonen maar zes maanden.

Dit heeft tot gevolg dat een vreemdeling die weet dat hij na afloop van zijn arbeidsovereenkomst of na zijn studie het grondgebied zal moeten verlaten, een huwelijk kan aangaan met als enig doel snel de Belgische nationaliteit te verwerven.

Onder de diverse maatregelen met betrekking tot het migrantenvraagstuk die de heren Gol, De Decker, Pivin en Duquesne hebben voorgesteld (Stuk n° 379/1 - B.Z. 91/92), hebben zij geopperd de sluiting van het huwelijk te laten afhangen van het feit of de betrokkene al dan niet een document kan overleggen waaruit blijkt dat hij op regelmatige wijze in het koninkrijk verblijft.

Die extra voorwaarde waaraan de sluiting van het huwelijk wordt gekoppeld, druist niet in tegen het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens. Artikel 12 van dat Verdrag kan immers worden gelezen als een bepaling die het huwelijk niet als een absoluut recht beschouwt, aangezien het duidelijk vermeldt dat het recht wordt uitgeoefend « volgens de nationale wetten welke de uitoefening van dit recht beheersen ». De indieners herinneren zich evenwel de lange discussies in de Franse Assemblée nationale over het zogenaamde wetsontwerp-Pasqua tot beperking van de immigratie en willen dan ook liever voorkomen dat rond hun voorstel enige polemiek zou ontstaan. Daarom lijkt het hen aangewezen in een alternatieve oplossing te voorzien om hun doel te bereiken : de toekenning van de Belgische nationaliteit wordt gekoppeld aan de voorwaarde dat de buitenlandse echtgenoot de nodige bewijzen moet kunnen overleggen dat hij daadwerkelijk tot een verblijf van meer dan drie maanden, dan wel tot vestiging in het Rijk toegelaten of gemachtigd is.

Ook dit alternatief werd in het Franse Parlement besproken en vond zowel bij de huidige meerderheid als bij de socialistische fractie in de Assemblée nationale de nodige bijval (Projet de loi relatif à la maîtrise de l'immigration et aux conditions d'entrée, d'accueil et de séjour des étrangers en France, *J.O.* van 18 juni 1993, blz. 1828).

Dit voorstel legt dus twee voorwaarden op waaraan tegelijkertijd moet worden voldaan vooraleer een vreemdeling door huwelijk de Belgische nationaliteit kan verkrijgen.

Enerzijds moet de vreemdeling wettig in het land verblijven op de dag dat het huwelijk wordt gesloten en anderzijds moet het echtpaar drie jaar samenleven. De naleving van laatstgenoemde voorwaarde is gewaarborgd als de wet de rechter de bevoegdheid verleent om door een politieonderzoek na te gaan of beide echtgenoten werkelijk samenwonen. In geval van twijfel over de integratiebereidheid van de vreemdeling moet de rechter bovendien zijn uitspraak gedurende ten hoogste twee jaar kunnen opschorten.

La durée de ce délai est raisonnable puisqu'il est exigé cinq ans de résidence en Belgique pour l'étranger qui veut obtenir la naturalisation.

Le but poursuivi par la présente proposition, à savoir décourager la pratique des mariages fictifs, peut être ainsi pleinement atteint :

a) l'étranger clandestin pourra toujours contracter mariage — le principe de l'égalité du mariage est donc sauf — mais il n'y trouvera aucun intérêt si le but qu'il poursuit est l'acquisition de la nationalité belge car il ne pourra l'obtenir par déclaration d'option;

b) l'étranger en séjour légal, pourra de même contracter mariage mais il n'y trouvera pas non plus intérêt si le seul but qu'il poursuit est l'acquisition de la nationalité belge puisqu'il devra justifier d'au moins trois années de vie commune avec son conjoint belge.

Il a paru superflu aux auteurs de la présente proposition d'introduire une disposition permettant à l'officier de l'état civil de surseoir au mariage lorsqu'il présume qu'il y a projet de mariage fictif et d'en aviser le Procureur du Roi. En effet, le Parquet éprouvera de grandes difficultés pour réunir les preuves suffisantes pour s'opposer au mariage et le risque de mariage de complaisance disparaît avec l'adoption de la présente proposition.

C'est d'ailleurs également la nécessité de réunir les preuves du caractère fictif du mariage qui rend quasiment inopérantes les actions en nullité du mariage.

M.-L. STENGERS
J. GOL
A. DUQUESNE

Dat is een redelijke termijn, aangezien een vreemdeling die door naturalisatie Belg wil worden, vijf jaar in het land moet verblijven.

Het doel van dit voorstel, met name de ontrading van schijnhuwelijken, kan op die manier integraal worden bereikt :

a) de illegale vreemdeling kan nog altijd in het huwelijk treden — waardoor het gelijkheidsbeginsel voor het huwelijk meteen gevrijwaard is — maar zal daar geen enkel belang bij hebben als dat huwelijk alleen maar gesloten wordt om de Belgische nationaliteit te verkrijgen, aangezien hij ze niet door middel van een verklaring inzake nationaliteitskeuze zal kunnen verwerven;

b) de hier wettig verblijvende vreemdeling kan evenzeer een huwelijk sluiten, maar zal daar evenmin belang bij hebben als het hem uitsluitend om de verkrijging van de Belgische nationaliteit te doen is, aangezien hij zal moeten kunnen bewijzen ten minste drie jaar met zijn Belgische echtgenoot samen te hebben geleefd.

De indieners van het voorstel achten het overbodig een bepaling in te voegen die de ambtenaar van de burgerlijke stand de bevoegdheid verleent om, indien hij vermoedt dat sprake is van een schijnhuwelijk, het huwelijk op te schorten en de procureur des Konings daarvan op de hoogte te brengen. Het parket zal namelijk maar met de grootste moeite de nodige bewijzen kunnen verzamelen om zich tegen het huwelijk te verzetten. Bovendien verdwijnt het risico van een schijnhuwelijk als dit voorstel wordt aangenomen.

Het is trouwens diezelfde noodzaak om het bestaan van een schijnhuwelijk afdoende te bewijzen, die het quasi onmogelijk maakt een vordering tot nietigverklaring van het huwelijk in te stellen.

PROPOSITION DE LOI

Article unique

L'article 16, § 2, du Code de la nationalité belge est remplacé par la disposition suivante :

« § 2. L'étranger qui contracte mariage avec un conjoint de nationalité belge ou dont le conjoint acquiert la nationalité belge au cours du mariage peut, si les époux ont résidé ensemble en Belgique pendant au moins trois ans, et, tant que dure la vie commune en Belgique, acquérir la nationalité belge par déclaration faite et agréée conformément à l'article 15 à condition qu'au jour de la célébration du mariage il ait été autorisé ou admis à séjourner plus de trois mois ou à s'établir dans le Royaume.

Le tribunal peut surseoir à statuer pendant un temps qu'il détermine mais qui ne peut excéder deux ans si, pour des motifs propres à l'espèce, il estime que la durée de la résidence commune en Belgique est insuffisante pour lui permettre d'apprécier la volonté d'intégration du déclarant.

Dans le mois qui précède le jugement, le tribunal fait vérifier par une enquête de police la réalité de la résidence commune des époux. Le refus de l'agrément ne rend pas irrecevable une déclaration ultérieure. »

10 janvier 1994.

M.-L. STENGERS
J. GOL
A. DUQUESNE

WETSVOORSTEL

Enig artikel

Artikel 16, § 2, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit wordt vervangen door de volgende bepaling :

« § 2. De vreemdeling die huwt met een Belg of wiens echtgenoot gedurende het huwelijk de Belgische nationaliteit verkrijgt kan, indien de echtgenoten gedurende ten minste drie jaar in België samen hebben verbleven en zolang zij in België samenleven, de staat van Belg verkrijgen door een overeenkomstig artikel 15 afgelegde en ingewilligde verklaring, op voorwaarde dat hij op de dag waarop het huwelijk werd gesloten tot een verblijf van meer dan drie maanden dan wel tot vestiging in het Rijk toegelaten of gemachtigd was.

De rechtbank kan de uitspraak uitstellen, gedurende een termijn die zij bepaalt maar die niet meer dan twee jaar mag belopen, indien zij, om redenen die eigen zijn aan het geval, van mening is dat de duur van het samenleven in België onvoldoende is om haar in staat te stellen de integratiewil van de belanghebbende te beoordelen.

Tijdens de maand die aan het vonnis voorafgaat, laat de rechtbank door een politieonderzoek nagaan of beide echtgenoten werkelijk samenleven. De weigering van inwilliging maakt een latere verklaring niet onontvankelijk. »

10 januari 1994.